

УДК: 658:004.8 ; 005.412

CERIF: S 123, S 144

ТИП РАДА: ПРЕГЛЕДНИ НАУЧНИ РАД

DOI: 10.55836/PiP_25303A

Александра СЕКУЛИЋ*

асистент Универзитета у Крагујевцу – Правног факултета, Србија

ВЕШТАЧКА ИНТЕЛИГЕНЦИЈА У ФУНКЦИЈИ ОДРЖИВОГ ПОСЛОВАЊА**

Сажетак

Дигитализација и примена вештачке интелигенције постали су саставни део пословних и производних процеса привредних друштва. Упоредо са применом вештачке интелигенције у пословању, развија се и концепт одрживој пословања. На први поглед делује да су ова два концепта у суштини један са другим. Међутим, постоје бројна размајрања којима се доказује да примена вештачке интелигенције у пословању даје позитивне ефекте на развој концепта одрживој пословања. Између осталог, постоје схватања према којима вештачка интелигенција може бити одржива, те њен развој може бити усмерен ка остварењу циљева одрживој развоја. У овом раду анализираће се могући правци утицаја све веће примене вештачке интелигенције на постизање одрживости привредних друштва. Поред тога размотриће се однос вештачке интелигенције и одрживих пракси кроз анализу поступања

* Електронска адреса аутора: asekulic@jura.kg.ac.rs.
ORCID: 0000-0002-9635-5329.

** Рад је резултат научноистраживачког рада аутора у оквиру Програма истраживања Правног факултета Универзитета у Крагујевцу за 2025. годину, који се финансира из средстава Министарства науке, технолошког развоја и иновација Републике Србије.

водећих ИТ компанија. На самом крају даће се и осврћи на реулаиторна решења у погледу утицаја вештачке интелигенције на одрживост привредних друштва.

Кључне речи: Вештачка интелигенција. – Дигитализација. – Одрживо пословање. – Циљеви одрживог развоја.

I Увод

Одрживи развој представља најзначајније друштвено кретање. Иако је одрживи развој дефинисан у другој половини 20. века од стране Брунтландове комисије¹, у 21. веку кроз повећање последица глобалног загревања и климатских промена, он добија на већем значају. Томе су допринеле активности Организације Уједињених нација и Организације за економску безбедност и сарадњу, а највише усвајање Париског споразума за климатске промене.² Са аспекта пословног права, концепт одрживог развоја допринео је креирању новог пословног концепта, концепта одрживог пословања. Настанак овог концепта повезан је са сазнањем да привредна друштва могу имати велики значај у остварењу одрживог развоја,³ управо због тога што су привредна друштва највећи загађивачи, те се смањењем њихових негативних пракси може се смањити свеукупни проценат загађења. Концепт одрживог пословања постаје примарни у модерном свету, нарочито узевши у обзир законодавне активности Европске уније која је усвојила обавезујуће прописе у погледу одрживог пословања и утицаја привредних друштва на животну средину и ширу друштвену заједницу.⁴

Упоредо са развојем концепта одрживог развоја и одрживог пословања, расте свест о развоју вештачке интелигенције. Развој

1 Борко Михајловић, „Извештавање привредних друштва о одрживости у праву Европске уније“, *Усклађивање правног система Србије са стандардима ЕУ* (уредник Снежана Соковић), Крагујевац, 2024, 88; Вања Серјевић, „Ревизија права конкуренције у служби одрживог развоја“, *Пословно право и изазови одрживог пословања* (уредник Татјана Јевремовић Петровић), Београд, 2024, 110.

2 Париски споразум за климатске промене (*Paris Agreement on climate change*), доступно на адреси: https://unfccc.int/sites/default/files/english_paris_agreement.pdf, 10. 4. 2025.

3 Б. Михајловић (2024), 85.

4 У погледу одрживих пракси и на нивоу Европске уније забележени су проблеми у имплементацији, те су најзначајнија правила о дужној пажњи и корпоративном одрживом извештавању поједностављена. Anna Engqvist, Anna Häkkinen, *Sustainability after Omnibus*, доступно на адреси: <https://advisense.com/2025/02/27/sustainability-after-omnibus>, 12. 4. 2025.

вештачке интелигенције, такође, утиче на пословање привредних друштава. Поред тога што нека привредна друштва, попут *IT* компанија, за један од својих основних производа имају алате вештачке интелигенције,⁵ постоји тенденција да се привредна друштва у својим пословним праксама окрену ка дигитализацији и примени вештачке интелигенције.⁶ То подразумева коришћење претежно алата машинског учења ради поједностављења производних и управљачких процеса о чему ће бити више речи у раду. На тај начин, примена вештачке интелигенције, али и спровођење концепта одрживог пословања, постаје основ конкурентности привредних друштава. Међутим, јавља се проблем неусклађености вештачке интелигенције и концепта одрживог пословања. На први поглед, неусклађеност се јавља из разлога што вештачка интелигенција подразумева повећану потрошњу енергије која је у супротности са одрживим праксама и одрживим развојем. У прилог томе говоре подаци попут тога да коришћење алата *ChatGPT* који је данас широко распрострањен подразумева потрошњу електричне енергије једнаку годишњој потрошњи електричне енергије за 300 кућа у Енглеској.⁷ Изван проблема повећања потрошње енергије постоје и други примери неусклађености алата вештачке интелигенције са одрживим развојем. Рецимо, несавршеност алата вештачке интелигенције може допринети повећању дискриминације, нарочито међу запосленима, што је у супротности са концептом одрживог пословања који подразумева недискриминаторну средину. Новија истраживања, пак, показују да вештачка интелигенција може бити употребљена у сврху остварења одрживог развоја, односно одрживог пословања. О томе сведочи и чињеница да су *IT* компаније, чија се суштина пословања везује за примену и производњу алата вештачке интелигенције, све више окренуте ка одрживим праксама.

У овом раду обрадиће се утицај вештачке интелигенције на постизање одрживости привредних друштава. Као претходно питање биће анализирана примена вештачке интелигенције у пословању и најновији токови који се у овој области јављају, али и стратешко

5 Вид. Khalid Mehmood, Ataullah Kiani, Hina Rehman, Safiya Mukhtar Alshibani, Patrice Piccardi, „Can Platform Leadership Drive Twin Transitions in Greening SMEs? Exploring the Nexus Between AI Infrastructure Flexibility, Information Effects, and Green Sustainable Practices“, *Business Ethics, the Environment & Responsibility*, доступно на адреси: <https://doi.org/10.1111/beer.12761>, 27. 3. 2025, 1–19.

6 Fernanda Torre, Robin Teigland, Liselotte Engstam, „AI Leadership and The Future of Corporate Governance“, *The Digital Transformation of Labour* (editors Anthony Larsson, R. Teigland), London, 2019, 118.

7 Navraj Waraich, You can't spell sustainability without AI, доступно на адреси: <https://www.jus.uio.no/english/research/areas/sustainabilitylaw/blog/2025/sustainability-without-ai.html>, 20. 3. 2025.

опредељење привредних друштава ка одрживости. Након тога, анализираће се посебно утицај вештачке интелигенције на одрживост, кроз призму позитивних утицаја (тзв. „одржива“ вештачка интелигенција) и негативних утицаја (тзв. „неодржива“ вештачка интелигенција).⁸ Посебне целине рада односиће се на одрживе праксе ИТ компанија, као и на регулаторни оквир о одрживости вештачке интелигенције.

II Вештачка интелигенција и одрживост као стратешко опредељење привредних друштава

Развој вештачке интелигенције и одрживи развој врше велики утицај на пословање привредних друштава. Развој вештачке интелигенције доприноси промени приступа у пословању привредних друштава, и то кроз њену примену у пословним и производним процесима. То има утицаја и на управљање привредним друштвом, односно на правни положај директора привредних друштава. Када је реч о одрживом развоју, говоримо о концепту одрживог пословања који се односи на укључење одрживих пракси у пословну стратегију привредних друштава са циљем усклађивања пословних активности привредних друштава са заштитом животне средине.⁹ У наставку рада бавићемо се начинима примене вештачке интелигенције у пословању и утицајем концепта одрживог пословања на функционисање привредних друштава.

1. Примена вештачке интелигенције у пословању

Развој вештачке интелигенције доноси многе промене у корпоративном управљању. Једна о тих промена јесте тежња ка креирању тзв. првог пословног модела заснованог на вештачкој интелигенцији (*First AI Business Model*),¹⁰ у ком би се подразумевало развијање традиционалних пословних модела уз дигитализацију и усавршавање у погледу оперативне ефикасности, ефикасног и правилног доношења пословних одлука, комуницирања између појединца, производа и бренда.¹¹

8 Терминолошка одредница „неодржива“ вештачка интелигенција преузета од N. Waraich, You can't spell sustainability without AI.

9 Beate Sjäffell, „Reforming EU Company Law to Secure the Future of European Business“, *European Company and Financial Law Review*, No. 2/2021, 207–209.

10 Mthokozisi Hlatshwayo, The Integration of Artificial Intelligence (AI) Into Business Process, доступно на адреси: <https://www.researchgate.net/publication/375489528>, 19. 7. 2025, 3; Oluwatoyin Ajoke Farayola, Adekunle Abiola Abdul, Blessing Otohan Irabor, Evelyn Chinedu Okeleke, „Innovative Business Models Driven by AI Technologies: A Review“, *Computer Science & IT Research Journal*, No. 4(2)/2022, 96.

11 O. Ajoke Farayola, A. Abiola Abdul, B. Otohan Irabor, E. Chinedu Okeleke, 88–90.

Кључну улогу у развоју овог пословног модела имали би директори друштва, те се ствара потреба да они стичу нова знања о дигиталним алатима и начинима њихове употребе у пословању. Поред тога, јављају се и нове менаџерске позиције непосредно повезане са „дигиталним“ знањима, попут менаџера сектора података.¹² Уочено је и да алати вештачке интелигенције могу бити од велике помоћи директорима, и то нарочито приликом доношења најважнијих пословних одлука, с обзиром брзину обраде података и на резултате које могу дати у анализи ланца снабдевања, спајања и преузимања, као и финансијских ризика.¹³

Претходно питање у анализи примене вештачке интелигенције у пословању привредних друштава, односи се на то који алати и системи вештачке интелигенције могу наћи примену у пословању привредних друштава и на које начине. Основна подела јесте подела на алате машинског учења чије функционисање претежно зависи од програмира¹⁴ и на алате дубоког учења чија је примена јако приближна људској интелигенцији, уколико поседују довољну количину података.¹⁵ Алати машинског учења подразумевају програмирање алгорита од стране човека на основу којих вештачка интелигенција сама изводи закључак, док су алати дубоког учења засновани на вештачким синапсама сличним људском мозгу.¹⁶ Са аспекта примене вештачке интелигенције од стране привредних друштава значајна подела јесте на алате са помоћном функцијом (енгл. *Assisted AI*), алате са саветодавном функцијом (енгл. *Augmented AI*) и аутономне алате (енгл. *Autonomus AI*).¹⁷

Користећи најпре алате са помоћном функцијом привредна друштва на лакши начин обављају једноставније операције и процесе попут састављања мејлова, креирања подсетника, заказивања састанака, итд.¹⁸ Алате са саветодавном функцијом везујемо за сложеније активности. Са њима можемо повезати пример чет-ботова које привредна

12 Fouad Daidai, Larbi Tammine, *Artificial Intelligence and Corporate Governance*, доступно на адреси: <https://ceur-ws.org/Vol-3474/paper6.pdf>, 19. 7. 2025, 3.

13 Јелена Лепетић, „Вештачка интелигенција и управљање привредним друштвима“, *Вештачка интелигенција: изазови у пословном праву* (уредник Душан В. Поповић), Београд, 2024, 249.

14 Никола Милосављевић, „Правно регулисање одговорности вештачке интелигенције“, *Гласник права*, бр. 2/2023, 24.

15 *Ibid.*, 25.

16 Никола Милосављевић, „Поједини патентноправни аспекти примене вештачке интелигенције“, *Право и привреда*, бр. 2/2023, 501.

17 Ј. Лепетић, 245.

18 Александра Секулић, „Утицај вештачке интелигенције на правни положај директора друштва“, *Усклађивање правног система Србије са стандардима ЕУ* (уредник Снежана Соковић), Крагујевац, 2024, 778.

друштва све више користе за управљање подацима,¹⁹ маркетиншке активности,²⁰ профилисање инвеститора,²¹ контролу производње,²² итд. Међутим, алате са саветодавном функцијом најчешће користе директори привредних друштава приликом доношења пословних одлука.²³ Све већа примена вештачке интелигенције у саветодавне сврхе, ствара већ поменути тенденцију да директори стичу нова знања и вештине, те да своје активности ускладе са дигиталним токовима.²⁴ Овладавање „дигиталним“ знањима је неопходно због бенефита које ови алати доносе за процес доношења пословних одлука, попут побољшања пословних резултата и убрзавања процеса доношења одлука, али и због могуће повреде дужности пажње од стране директора друштва.²⁵

На крају, аутономни алати вештачке интелигенције везују се за тзв. робо-директоре, а због способности за самосталним доношењем одлука.²⁶ Иако сведочимо да се такви примери јављају (пример компаније *Deep Knowledge Ventures*),²⁷ став је да робо-директори као такви још увек не постоје, с обзиром да се још увек нису стекли услови за примену алата вештачке интелигенције који могу самостално да одлучују.²⁸ Поред тога, у различитим законодавствима је углавном предвиђено да директори морају бити физичка лица,²⁹ док је статус вештачке интелигенције у процесу регулисања (Закон о електронској личности и правима робота).³⁰ Међутим, уколико би се у будућности стекли услови за примену ових алата и отклониле законодавне препреке, то би допринело и стварању нових изазова у овој области, посебно када је реч о одговорности робо-директора за штету која проистекне из њихових пословних одлука.³¹

19 О. Ajoke Farayola, A. Abiola Abdul, B. Otohan Irabor, E. Chinedu Okeleke, 88.

20 *Ibid.*

21 Muzafer Eroglu, Meltem Karatepe Kaya, „Impact of Artificial Intelligence on Corporate Board Diversity Policies and Regulations“, *European Business Organization Law Review*, Vol. 23, 2022, 545.

22 *Ibid.*

23 Ј. Лепетић, 247; А. Секулић, 778.

24 А. Секулић, 779.

25 *Ibid.*

26 Ј. Лепетић, 251.

27 А. Секулић, 781.

28 Ј. Лепетић, 252.

29 А. Секулић, 782.

30 Енг. *Electronic Personality' and robot rights, defining artificial intelligence-based robots' rights and responsibilities*; M. Eroglu, M. K. Kaya, 559.

31 А. Секулић, 782.

2. Одрживост као део стратегије пословања

У прошлости идеја о разматрању питања заштите животне средине или људских права приликом стратешког опредељења привредних друштава деловала је нерелевантно.³² Данас није неуобичајено да привредна друштва стављају на дневни ред питања животне средине и друштвене одговорности, односно да ова питања уводе у своју пословну стратегију.³³ До овога се дошло путем давања све већег значаја климатским променама и последицама глобалног загревања. Учено је да су привредна друштва највећи загађивачи, те да је за остварење одрживог развоја кључно опредељење привредних друштава ка одрживим праксама.³⁴ У складу са том тенденцијом развили су се одређени пословни концепти који чине суштину концепта одрживог пословања. Најпре се развио концепт друштвене одговорности привредних друштава према коме привредна друштва у пословној стратегији укључују питања о широј друштвеној заједници, као што су заштита животне средине, заштита потрошача, заштита људских права.³⁵ Поред друштвене одговорности, основу одрживог корпоративног управљања чине ESG³⁶ стандарди и циљеви одрживог развоја (енгл. *sustainable development goals* – *SDG*).³⁷ ESG стандарди јесу показатељи о утицају привредног друштва на питања која су од интереса за друштвену заједницу, на корпоративно управљање, на окружење, те су повезани са законодавним активностима Европске уније која се односи на одрживо извештавање и дужну пажњу.³⁸ Циљеви одрживог развоја део су резолуције усвојене од стране Уједињених нација (Агенда 2030) којима се свет упућује на смањење сиромаштва, смањење глади, родну равноправност, одрживе градове и заједнице, доступну и обновљиву енергију, достојанствен рад

32 Beate Sjäffell, *Towards a Sustainable European Company Law: A Normative Analysis of the Objectives of EU Law, with the Takeover Directive as a Test Case*, Alphen aan den Rijn, 2009, 5.

33 Наташа Петровић Томић, „Пословно право и право одрживог развоја – између профитабилности и етичности“, *Право и привреда*, бр. 3/2024, 359.

34 Б. Михајловић (2024), 85.

35 Catherine Malecki, *Corporate Social Responsibility: Perspectives for Sustainable Corporate Governance*, Cheltenham, 2018, 31; Мирко Васиљевић, „Друштвена одговорност компанија (од политике, преко права, до морала)“, *Анали Правној факултету у Београду*, бр. 1/2013, 7.

36 *Environmental* (животна средина), *social* (друштвена заједница), *governance* (управљање).

37 Н. Петровић Томић, 363–371.

38 *Ibid.*, 363–364.

и економски раст, итд.³⁹ Применом циљева одрживог развоја ствара се могућност за развој одговорног корпоративног управљања.⁴⁰

Настанак концепта одрживог пословања непосредно је утицао на схватање циља пословања привредних друштава. Док је традиционално схватање привредних друштва повезано са искључивим интересом чланова друштва (акционарска теорија – теорија Адолфа Берла),⁴¹ окретање пословних токова ка одрживости допринело је томе да се у први план стави стејкхолдерска теорија (теорија Мек Дода)⁴² према којој се циљ пословања привредних друштава схвата као интерес шире друштвене заједнице. Иако концепт одрживог пословања доприноси уважавању интереса шире друштвене заједнице, општеприхваћен је став да заговарање традиционалног схватања циља пословања искључиво у складу са интересима чланова друштва и даље представља највећу препреку на путу ка одрживости.⁴³ Окретање пословних токова ка одрживости имало је утицаја и на друге компанијско-правне институте, претежно оне који се односе на одговорност привредних друштава, али и одговорност управе, односно директора привредних друштава⁴⁴ (посебне дужности према привредном друштву, политика накнада, итд).

Када је реч о регулаторном оквиру, Европска унија је прва усвојила обавезујућа правила о одрживом пословању и то најпре о нефинансијском извештавању (Директива 2014/95/ЕУ о нефинансијском

39 Резолуција Генералне скупштине Уједињених нација – Агенда 2030 за одрживи развој, усвојена 25. 9. 2015. године (*Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development, UN Doc A/RES/70/1*, доступно на адреси: <https://docs.un.org/en/A/RES/70/1>, 15. 4. 2025); Н. Петровић Томић, 366.

40 Н. Петровић Томић, 367.

41 Борко Михајловић, „Циљ пословања привредног друштва – само стицање добити или још нешто“, *Право и њивреда*, бр. 4–6/2017, 142; Вук Радовић, „Циљ привредног друштва са освртом на актуелну пандемију“, *Ревизија колаоничке школе њивреда*, бр. 2/2021, 46.

42 В. Sjäfjell (2009), 38; Б. Михајловић (2017), 150.

43 Вид. Beate Sjäfjell, Mark Taylor, „Clash of Norms: Shareholder Primacy vs. Sustainable Corporate Purpose“, *International and Comparative Law Journal*, No. 3/2019, 40–66; Beate Sjäfjell, et al, „Shareholder primacy: the main barrier to sustainable companies“, *Company Law and Sustainability: Legal Barriers and Opportunities* (editors Beate Sjäfjell, Benjamin J. Richardson), Cambridge, 2015, 79–147.

44 Вид. Борко Михајловић, „Одрживо корпоративно управљање као услов дугорочног развоја привредних друштава“, *Гласник њивреда*, бр. 2/2020, 90–95; Милена Митровић, „Дужности директора у одрживом корпоративном управљању“, *Право и њивреда*, бр. 3/2023, 856–864; Catherine Malecki, *Director’s Fiduciary Duties and the future Corporate Sustainability Due Diligence Directive in the wake of an English case law*, доступно на адреси: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=4593121, 5. 4. 2025, 1047–1064.

извештавању),⁴⁵ а потом о таксономији (Уредба (ЕУ) 2020/852 о успостављању оквира за олакшавање одрживих улагања)⁴⁶, одрживом извештавању (Директива (ЕУ) 2022/2464 о извештавању о корпоративној одрживости)⁴⁷ и дужној пажњи (Директива (ЕУ) 2024/1760 о дужној пажњи у одрживом пословању).⁴⁸ Нефинансијско извештавање, одрживо извештавање и таксономија односе се на обавезу привредних друштава на извештавање о показатељима о друштвеној одговорности као што су људска права, заштита животне средине.⁴⁹ На овај начин се врши посредан утицај на конкурентност привредних друштава која ће имати бољи успех на тржишту уколико спроводе одрживе праксе, о чему заинтересовани могу бити упућени преко јавно доступних извештаја. Директива о дужној пажњи има кључну улогу у стратешком опредељењу ка одрживости. Овом Директивом уводе се обавезе на страни привредних друштава у погледу одговорности за утицај на климатске промене, и то кроз обавезу усвајања транзиционог плана којим привредна

45 Директива 2014/95/ЕУ Европског парламента и Савета о измени Директиве 2013/34/ ЕУ у погледу објављивања нефинансијских информација и информација о разноликости одређених великих предузећа и група (*Directive 2014/95/EU of the European Parliament and of the Council of 22 October 2014 amending Directive 2013/34/EU as regards disclosure of non-financial and diversity information by certain large undertakings and groups*, *Official Journal of the European Union* L 330/1, 15. 11. 2014).

46 Уредба (ЕУ) 2020/852 Европског парламента и Савета од 18. јуна 2020. године о успостављању оквира за олакшавање одрживог инвестирања и изменама Уредбе (ЕУ) 2019/2088 (*Regulation (EU) 2020/852 of the European Parliament and of the Council of 18 June 2020 on the establishment of a framework to facilitate sustainable investment, and amending Regulation (EU) 2019/2088*, *Official Journal of the European Union* L 198/13, 22. 6. 2020).

47 Директива (ЕУ) 2022/2464 Европског парламента и Савета од 14. децембра 2022. године којом се мења Уредба (ЕУ) бр. 537/2014, Директива 2004/109/ЕЗ, Директива 2006/43/ЕЗ и Директива 2013/34/ЕУ, у погледу извештавања о одрживом пословању компанија (*Directive (EU) 2022/2464 of the European Parliament and of the Council, of 14 December 2022 amending Regulation (EU) No 537/2014, Directive 2004/109/EC, Directive 2006/43/EC and Directive 2013/34/EU, as regards corporate sustainability reporting*, *Official Journal of the European Union*, 16. 12. 2022).

48 Директива (ЕУ) 2024/1760 Европског парламента и Савета од 13. јуна 2024. године о дужној пажњи у вези са одрживим пословањем привредних друштава и о измени Директиве (ЕУ) 2019/1937 и Уредбе (ЕУ) 2023/2859 (*Directive (EU) 2024/1760 of the European Parliament and of the Council of 13 June 2024 on corporate sustainability due diligence and amending Directive (EU) 2019/1937 and Regulation (EU) 2023/2859*, *Official Journal of the European Union* L, 5. 7. 2024).

49 Милена Митровић, „Развој правног оквира ЕУ о нефинансијском извештавању“, *Право и њиврега*, бр. 1/2020, 173–174; Edita Culinovic-Herc, „Navigating the Corporate Sustainability Challenge – Proposal for a Directive on Corporate Sustainability Due Diligence in the EU Regulatory Arena“, *Young Universities for the Future of Europe (YUFE) Law Conference Proceedings*, No. 01/2022, доступно на адреси: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=4421152, 5. 4. 2025, 11.

друштва обухваћена пољем примене Директиве имају обавезу смањења емисије штетних гасова на 1,5°C, у складу са Париским споразумом.⁵⁰ Поред обавеза на страни привредног друштва, директори привредног друштва имају посебну улогу у погледу укључења питања одрживости у пословну стратегију привредних друштава. Између осталог, издваја се и одредба првобитно садржана у Предлогу Директиве према којој директори привредног друштва одговарају да приликом поступања заступају интересе друштва, а према Директиви дужне пажње то су интереси различитих стејкхолдера, у које спада заштита животне средине и људских права.⁵¹ Ова одредба је у коначном тексту обрисана из више разлога као што су недовољно јасно разграничење између поступања у складу са интересом друштва и дужношћу пажње, непостојање довољног степена јасноће и прецизности на који начин директори треба да поступају, али и проширења директне одговорности директора без узимања у обзир правила о пословној процени.⁵² Међутим, не сме се занемарити чињеница да је улога директора друштва значајна у стратешком опредељењу ка одрживости, с обзиром да једна од највећих препрека у постизању одрживог развоја јесте окренутост одбора директора ка краткорочним интересима.⁵³

III „Неодржива“ и „одржива“ вештачка интелигенција

Став је већине аутора да развој вештачке интелигенције и циљеви одрживог развоја представљају две супротности које не могу заједно да служе истој сврси.⁵⁴ Ипак, истраживања су показала да вештачка интелигенција има позитиван утицај на остварење циљева одрживог развоја,⁵⁵ те се вештачка интелигенција јавља као кључни инструмент у креирању одрживог корпоративног управљања.⁵⁶ Циљеви одрживог

50 Tatjana Jevremović Petrović, „Extraterritoriality effect of the CSDDD on non-EU companies“, *InterEULawEast: Journal for the international and european law, economics and market integrations*, No. 2/2024, 199; E. Culinovic-Herc, 24.

51 T. Jevremović Petrović, 196; Н. Петровић Томић, 379.

52 М. Митровић (2023), 860–863.

53 Heiko Spitzeck, Clarissa Lins, *Talking sustainability into boardroom*, Sabon, 2019, 7–8.

54 James Brusseau, „AI human impact: toward a model for ethical investing in AI-intensive companies“, *Journal of Sustainable Finance & Investment*, No. 2/2023, 1030.

55 Lin Boqiang, Zhu Yitong, „Does AI elevate corporate ESG performance? A supply chain perspective“, *Business Strategy and the Environment*, No. 1/2025, 587.

56 Yavuz Selim Balcioglu, Ahmet Alkan Çelik, Erkut Altındar, „Artificial Intelligence Integration in Sustainable Business Practices: A Text Mining Analysis of USA Firms“, *Sustainability*, No. 16/2024, доступно на адреси: <https://doi.org/10.3390/su16156334>, 10. 4. 2025, 16.

развоја чијем остварењу вештачка интелигенција може допринети јесу свет без сиромаштва, квалитетно образовање, чиста вода и санитарни услови, доступна обновљива енергија и одрживи градови и заједнице.⁵⁷ Такође, у одређеним земљама објављене су студије које сведоче о позитивном утицају вештачке интелигенције на спровођење одрживих пракси, како у државном, тако и у приватном власништву.⁵⁸

Позитивне утицаје вештачке интелигенције на циљеве одрживог развоја означавамо термином „одржива“ вештачка интелигенција. Даље се, према неким ауторима,⁵⁹ „одржива“ вештачка интелигенција може делити на економску, социјалну и еколошку. Економска одрживост вештачке интелигенције повезана је са инкорпорисањем фактора контроле пословања друштва и праксама доброг корпоративног управљања.⁶⁰ С тим у вези, примена вештачке интелигенције може позитивно деловати на остварење ESG стандарда, смањење хиперпродукције, транспарентност пословања и усклађеност пословања.⁶¹ Социјална одрживост вештачке интелигенције односи се на поштовање људских права, пре свега права запослених у друштву. На првом месту, способност предвиђања инцидената од стране вештачке интелигенције позитивно утиче на социјалну одговорност и грађење здраве радне атмосфере.⁶² За ово су пример нека америчка привредна друштва у којима алати вештачке интелигенције служе за креирање побољшаних мера безбедности и услова рада.⁶³ У вези са тим, можемо уочити и да је директна веза између вештачке интелигенције и одрживости такође усмерена на потребу родне разноликости у одбору директора, односно на потреби повећања броја жена у одбору, што има позитиван одраз и на одрживост и на иновације.⁶⁴ Еколошка одрживост везује се за смањење потрошње, јер је једна од функција вештачке интелигенције регулисање потрошње и

57 Ricardo Vinuesa et al., „The role of artificial intelligence in achieving the Sustainable Development Goals“, *Nature Communications*, Vol. 11/2020, 2–3.

58 L. Boqiang, Z. Yitong, 594.

59 Термини према: Juha Sipola, Minna Saunila, Juhani Ukko, „Adopting artificial intelligence in sustainable business“, *Journal of Cleaner Production*, Vol. 426, 2023, 1–8.

60 *Ibid.*, 6.

61 L. Boqiang, Z. Yitong, 588.

62 Y. Selim Balcioğlu, A. Alkan Çelik, E. Altındar, 9.

63 *Ibid.*, 11.

64 Уп. Mareike Fröhlich, Jelena Lepetić, Tatjana Jevremović Petrović, „Gender, Business and the Law“, *Gender-Competent Legal Education* (editors Dragica Vujadinović, Mareike Fröhlich, Thomas Giegerich), Cham, 2023, 667–709; Haseeb Ur Rahman, et al., „Is it the mere female directors or their attributes that matter for the quality of corporate sustainability disclosures“, *Business Strategy and the Environment*, No. 2/2023, 661–678; M. Eroglu, M. Karatepe Kaya, 548–552.

загађености путем сензора, што је практично доказано у многобројним секторима попут машинске индустрије, *IT* индустрије и шумске индустрије.⁶⁵ Способност алата вештачке интелигенције да предвиђају и организују може позитивно утицати на смањење потрошње, не само појединачних машина, већ и целокупног постројења.⁶⁶

Наспрам позитивних утицаја вештачке интелигенције на одрживост стоје негативни утицаји које означавамо термином „неодржива“ вештачка интелигенција. С обзиром да је општепозната чињеница да примена вештачке интелигенције подразумева повећану потрошњу енергије, већински став је да је утицај на потрошњу енергије највећа препрека у заједничком деловању вештачке интелигенције и одрживости.⁶⁷ Повећана потрошња енергије подразумева повећану емисију штетних гасова, што има директног утицаја на глобално загревање и одрживи развој.⁶⁸ Међутим, неодржива вештачка интелигенција се везује и за негативне утицаје на друге аспекте одрживости. Пре свега, то се односи на особину алата вештачке интелигенције који се односе на изазивање дискриминације, те посредан негативан утицај на људска права и посебно на права радника. Дискриминаторна поступања вештачке интелигенције заснована су на родној дискриминацији запослених.⁶⁹ Не сме се занемарити чињеници да алгоритми могу бити испрограмирани и на начин да позитивно утичу на родну разноликост запослених, али, такође, могу бити испрограмирани и на начин да поспешују родну дискриминацију. Термин неодржива вештачка интелигенција односи се и на праксе *IT* компанија које применом вештачке интелигенције манипулативно утичу на избор потрошача техникама попут „дрних образаца“.⁷⁰ Привредна друштва на лак начин постају конкурентна преко друштвених мрежа и реклама, користећи способност предвиђања вештачке интелигенције у погледу преференција потрошача.⁷¹ Иако се на овај начин омогућава повезивање страна са истим интересима, може се закључити да тиме вештачка интелигенција ипак утиче на слободан избор потрошача у доношењу економских одлука, што је у супротности са основним принципима заштите потрошача.⁷²

65 J. Sipola, M. Saunila, J. Ukko, 6.

66 *Ibid.*

67 Saeed Badghish, Yasir Ali Soomro, „Artificial Intelligence Adoption by SMEs to Achieve Sustainable Business Performance: Application of Technology–Organization Environment Framework“, *Sustainability*, No. 5/2024, доступно на адреси: <https://doi.org/10.3390/su16051864>, 10. 3. 2025, 3.

68 J. Sipola, M. Saunila, J. Ukko, 2.

69 *Ibid.*

70 J. Brusseau, 1033.

71 S. Badghish, Y. A. Soomro, 5.

72 J. Brusseau, 1034.

IV Одрживе праксе водећих IT компанија

Водеће IT компаније као што су *Google*, *Microsoft*, *Meta*, *Amazon*,⁷³ су за основне циљеве у свом пословању определиле смањење потрошње енергије и окретање ка употреби рециклираних материјала у производњи, чиме се желе повезати са применом одрживих пракси и циркуларном економијом. Један од сегмената њиховог пословања јесте и извештавање о одрживости, чиме првенствено имају за циљ остварење позитивног утицаја на пословну репутацију. Из годишњих извештаја о пословању и кодекса можемо закључити да ове компаније теже да се на тржишту представе као компаније окренуте ка одрживом извештавању и дужној пажњи.

У извештајима о одрживом пословању, ове компаније првенствено истичу циљ доласка на „нулти ниво“ емисије штетних гасова (енгл. *net zero*). *Microsoft* је у свом извештају „нулти ниво“ емисије штетних гасова предвидео за 2050. годину,⁷⁴ *Amazon* за 2040. годину,⁷⁵ док *Meta* и *Google* у својим извештајима имају циљ да до „нултог нивоа“ дођу до 2030. и 2031. године.⁷⁶ У извештајима нису одређени само рокови, већ и начини смањења емисије штетних гасова у које спада коришћење обновљивих извора енергије, смањење пластичног паковања,⁷⁷ коришћење одрживог транспорта,⁷⁸ смањена потрошња воде,⁷⁹ одговорно искоришћавање руда,⁸⁰ итд. Вредно је напоменути да поједине компаније попут *Google* и *Meta* у својим извештајима имају посебне одељке о „вештачкој интелигенцији за одрживост“. У складу са тим, компанија *Meta* је програмирала алат вештачке интелигенције *DINOv2 AI training algorithm* који служи за детектовање појединачних стабала дрвећа, што пружа податке о количини шума које имају великог утицаја на смањење емисије

73 N. Waraich, You can't spell sustainability without AI.

74 Microsoft, 2024 Environmental Sustainability Report, доступно на адреси: <https://cdn-dynmedia-1.microsoft.com/is/content/microsoftcorp/microsoft/msc/documents/presentations/CSR/Microsoft-2024-Environmental-Sustainability-Report.pdf>, 7. 4. 2025, 11.

75 Amazon, Sustainability report 2023, доступно на адреси: <https://sustainability.aboutamazon.com/2023-amazon-sustainability-report.pdf>, 11. 4. 2025, 3.

76 Meta, 2024 Sustainability report, доступно на адреси: <https://sustainability.atmeta.com/wp-content/uploads/2024/08/Meta-2024-Sustainability-Report.pdf>, 14. 4. 2025, 3; Google, Environmental Report 2024, доступно на адреси: <https://www.gstatic.com/gumdrop/sustainability/google-2024-environmental-report.pdf>, 15. 4. 2025, 4.

77 Amazon, Sustainability report 2023, 24–33.

78 Google, Environmental Report 2024, 14; Meta, 2024 Sustainability report, 33.

79 *Ibid.*

80 Google, Environmental Report 2024, 62.

угљеника.⁸¹ Поред тога, *Meta* у свом кодексу пословања уводи појам „одрживих центара података“ (енгл. *sustainable data centers*).⁸²

У извештајима о одрживости може се уочити да је посвећен део и о примени пракси везаних за примену дужне пажње. Наиме, значајан део извештаја се посвећује остварењу права радника.⁸³ У извештајима посебни одељци посвећени су заштити радника од повреда на раду, обезбеђењу безбедних радних услова, забрани ропства.⁸⁴ Поред тога, посебно се води рачуна о запошљавању одређених категорија становништва, попут ратних ветерана и њихових жена.⁸⁵ Уз добре пословне праксе у погледу права радника, предвиђене су и добре пословне праксе у погледу одрживих ланаца снабдевања, што подразумева проактивни однос са другим добављачима у ланцу снабдевања, а у сврху очувања безбедних услова за рад, раног уочавања и деловања на потенцијалне ризике на пословање и развој одговорних производних пракси.⁸⁶ У вези са дужном пажњом, ове компаније препознају и значај одрживог управљања и уважавања интереса осталих стејкхолдера, те део извештаја посвећују и томе.⁸⁷

Иако постојање кодекса и објављивање годишњих извештаја нису гаранција одрживих резултата ових компанија, несумњиво је да постоји тренд према коме *IT* компаније у свом пословању воде рачуна о смањењу емисије штетних гасова, правима радника, коришћењу обновљивих извора енергије. Постоје и подаци који показују позитивне учинке ових компанија. На пример, компанија *Google* је још 2017. године постигла остварење 100% коришћења обновљивих извора енергије.⁸⁸

81 *Meta*, 2024 Sustainability report, 69.

82 *Meta*, Build Responsibly: The Meta Code of Conduct, A foundation for keeping people safe and making a positive impact, доступно на адреси: https://scontent.fbeg5-1.fna.fbcdn.net/v/t39.8562-6/408715313_915324716774376_3554524540879262185_n.pdf?_nc_cat=111&ccb=1-7&_nc_sid=e280be&_nc_ohc=xBqyPMTkaPgQ7kiNvwFPMbAk&_nc_oc=Adm9vqR_wxwVlhIBi9DsngfsyoVVpPVLsgSJa4d_fvaVebe9eJIgOtBFveJ2ZoQEAXE&_nc_zt=14&_nc_ht=scontent.fbeg5-1.fna&_nc_gid=9Il0QysoatD-Qwv9Qc_6_w&oh=00_AfEs7glrY-sRdXwtPvWm_coL7il0XrPnKDFw2ldDSFM6Yw&oe=68098836, 12. 4. 2025, 55.

83 *Amazon*, Code of Conduct, доступно на адреси: <https://s3.amazonaws.com/smm-corporate/code-of-conduct-5-jan-2018.pdf>, 17. 4. 2025, 10.

84 *Meta*, 2024 Sustainability report, 58.

85 *Amazon*, Sustainability report 2023, 89.

86 *Meta*, 2024 Sustainability report, 54.

87 *Google*, Environmental Report 2024, 62–63.

88 *Techno Experts*, The Rise of Green IT: Sustainable Tech Practices for 2025, доступно на адреси: <https://www.technoexperts.co/the-rise-of-green-it-sustainable-tech-practices-for-2025#:~:text=Green%20IT%20refers%20to%20the%20design%2C%20manufacture%2C%20>

У том погледу издваја се и компанија *Dell* која користи рециклиране материјале у производњи нових уређаја.⁸⁹ У прилог томе, многе дигиталне платформе поспешују промовисање вредности одрживог развоја, с обзиром да се путем платформе промовише одржива производња, те повезују произвођачи одрживих производа са потрошачима.⁹⁰

V Регулаторни оквир „одрживости“ вештачке интелигенције

С обзиром на то да вештачка интелигенција и одрживи развој јесу кључна стратешка кретања у модерном друштву, њих најпре анализирамо кроз активност међународних организација као што су Организација Уједињених нација и Организација за економску безбедност и сарадњу. У раду је већ анализирана повезаност развоја вештачке интелигенције са остварењем циљева одрживог развоја који су одређени Агендом 2030. У самом тексту Агенде 2030 се на непосредан начин не одређује посебан циљ везан за складан развој вештачке интелигенције и одрживог развоја, али су неки аутори анализом уочили могући утицај вештачке интелигенције на остварење циљева одрживог развоја.⁹¹ Такође, посредно се у тексту код одређених циљева истиче потреба за изградњом технологије која омогућује активно учешће жена и отклањање родне дискриминације, обновљиву енергију и ефикасност, снабдевање модерним и одрживим ресурсима за све земље у развоју, финансијску и техничку подршку у изградњи одрживих зграда.⁹² За разлику од овог документа, Принципима ОЕЦД о вештачкој интелигенцији,⁹³ усвојеним од стране Организације за економску безбедност и сарадњу, потреба развоја вештачке интелигенције у складу са одрживим развојем се директно истиче. Наведеним принципима је одређено да „заинтересоване стране (стејкхолдери) морају да се проактивно ангажују у одговорном управљању поузданом вештачком интелигенцијом у потрази за корисним резултатима за људе и планету“, између којих су наведени и

use%2C,sustainable%20software%20development%20practices%2C%20and%20responsible%20e-waste%20management, 5. 7. 2025.

89 Techno Experts, *The Rise of Green IT: Sustainable Tech Practices for 2025*.

90 Carmen Isensee, Frank Teuteberg, Kai-Michael Griese, „Digital platforms and the SDGs: A socio-eco-technical framework for SMEs based on cross-case analysis“, *Corporate Social Responsibility and Environmental Management*, No. 1/2025, 10.

91 Вид. R. Vinuesa et al., 2–6.

92 Агенда 2030, 18–22.

93 OECD, *The OECD AI Principles*, доступно на адреси: <https://www.oecd.org/en/topics/sub-issues/ai-principles.html>, 10. 4. 2025.

заштита животне средине и одрживи развој.⁹⁴ Значајан документ у овој области јесте и Резолуција о сигурној, безбедној и поузданој вештачкој интелигенцији за одрживи развој⁹⁵ коју је усвојила Организација Уједињених нација.

Европски правни систем препознат је по иновативном регулисању и вештачке интелигенције и одрживог пословања. Када је реч о вештачкој интелигенцији, Европска унија је прва усвојила пропис којим се регулише вештачка интелигенција, Уредбу о вештачкој интелигенцији.⁹⁶ Уредбом се регулишу неки од најзначајнијих појмова везаних за вештачку интелигенцију као што су машинско учење, појам добављача, ризика и високоризичних састава.⁹⁷ Иако се кроз текст Уредбе посебно не регулише питање о одрживости вештачке интелигенције, посредно се Уредбом истиче потреба да вештачка интелигенција буде одржива. Наиме, у тексту Уредбе се упућује на принципе управљања, односно начела дефинисана од стране Стручне групе за вештачку интелигенцију, међу којима се налази и начело добробити друштва и заштите животне средине.⁹⁸ Регулативом из области концепта одрживог пословања, попут Директиве о одрживом извештавању и Директиве о дужној пажњи, не регулише се аспект одрживости вештачке интелигенције, али се неким другим прописима, попут Директиве о дозвољеној емисији штетних гасова унутар Европске уније⁹⁹ (у даљем тексту: *ETS* директива),

94 *Ibid.*

95 Резолуција Генералне скупштине Уједињених нација о сигурној, безбедној и поузданој вештачкој интелигенцији за одрживи развој (*Seizing the opportunities of safe, secure and trustworthy artificial intelligence systems for sustainable development*, UN Doc A/RES/78/267, доступно на адреси: <https://docs.un.org/en/A/78/L.49>, 15. 4. 2025).

96 Уредба (ЕУ) 2024/1689 Европског парламента и Савета од 13. 6. 2024. године о утврђивању хармонизованих правила о вештачкој интелигенцији и о измени Уредби (ЕЗ) бр. 300/2008, (ЕУ) бр. 167/2013, (ЕУ) бр. 168/2013, (ЕУ) 2018/858, (ЕУ) 2018/1139 и (ЕУ) 2019/2144 и Директива 2014/90/ЕУ, (ЕУ) 2016/797 и (ЕУ) 2020/1828 (Акт о вештачкој интелигенцији) (*Regulation (EU) 2024/1689 of the European Parliament and of the Council of 13 June 2024 laying down harmonised rules on artificial intelligence and amending Regulations (EC) No 300/2008, (EU) No 167/2013, (EU) No 168/2013, (EU) 2018/858, (EU) 2018/1139 and (EU) 2019/2144 and Directives 2014/90/EU, (EU) 2016/797 and (EU) 2020/1828 (Artificial Intelligence Act)*, *Official Journal of European Union*, 2024/1689, 12. 7. 2024)

97 А. Секулић, 781.

98 *Ibid.*

99 Директива (ЕУ) 2023/959 Европског парламента и Савета од 10. 5. 2023. године којом се мења Директива 2003/87/ЕЗ о успостављању система трговања дозволама за емисију гасова са ефектом стаклене баште унутар Уније и Одлука (ЕУ) 2015/1814 која се односи на успостављање и функционисање резерве за стабилност тржишта за систем трговања дозволама за емисију гасова са ефектом стаклене баште у Унији (*Directive (EU) 2023/959 of the European Parliament and of the Council of 10 May 2023*

регулише на индиректан начин. Наиме, Директивом се регулише емисија штетних гасова од нових технологија у регулисаним секторима као што су производња енергије и топлоте, транспорт итд.¹⁰⁰ Иако се вештачка интелигенција изричито не наводи, уколико се примењује у наведеним секторима она потпада под поље примене ограничења у погледу емисије штетних гасова прописаних *ETS* директивом.¹⁰¹ Оно што је свакако мана јесте чињеница да се Директивом не регулишу еколошки трошкови вештачке интелигенције уколико се она не примењује у наведеним секторима, што у будућности треба променити.¹⁰²

У српском правном систему не постоји Закон о вештачкој интелигенцији, али се разматра његово усвајање.¹⁰³ Кључни документи којима се трасира правац развоја вештачке интелигенције јесу Стратегија развоја вештачке интелигенције и Етичке смернице за развој, примену и употребу поуздане и одговорне вештачке интелигенције.¹⁰⁴ За аспект одрживости релевантне су Етичке смернице у којима су, по узору на Уредбу,¹⁰⁵ садржана начела примене вештачке интелигенције у које спада и еколошко и друштвено благостање.¹⁰⁶ Како се одрживе праксе тек постепено имплементирају и законодавно регулишу (постоје правила о нефинансијском извештавању),¹⁰⁷ њима такође није на директан начин регулисана примена вештачке интелигенције и њен утицај на одрживост. Можемо закључити да ни на европском ни на домаћем законодавном нивоу не постоје одредбе којима се на конкретан начин регулише одрживост вештачке интелигенције, те да у будућности такве одредбе треба усвојити.

amending Directive 2003/87/EC establishing a system for greenhouse gas emission allowance trading within the Union and Decision (EU) 2015/1814 concerning the establishment and operation of a market stability reserve for the Union greenhouse gas emission trading system, Official Journal of European Union L 130/134, 16. 5. 2023).

100 Philip Hacker, Sustainable AI Regulation, доступно на адреси: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=4467684, 14. 4. 2025, 6.

101 *Ibid.*

102 *Ibid.*

103 J. Лепетић, 246.

104 *Ibid.*

105 А. Секулић, 781.

106 Закључак о усвајању Етичких смерница, за развој, примену и употребу поуздане и одговорне вештачке интелигенције, *Службени гласник РС*, бр. 23/2023, одељак 4.6.

107 Вид. Закон о рачуноводству, *Службени гласник РС*, бр. 73/2019 и 44/2021 – др. закон.

VI Закључак

У овом раду анализирани су одрживо пословање и примена вештачке интелигенције у пословању који представљају изазов и основ конкурентности савремених привредних друштава. С обзиром да је владајуће мишљење да вештачка интелигенција и одрживи развој представљају неспојиве концепте, у раду су изнета најновија истраживања која показују да ово нису два искључиво супротстављена концепта. Постоји концепт одрживе и одговорне вештачке интелигенције чијом применом привредна друштва могу смањити потрошњу енергије и допринети ефикаснијем остварењу права радника. Такође, чињеница је да постоји све већи тренд да ИТ компаније своје пословне активности усклађују са одрживим праксама, пре свега због позитивног утицаја на пословну репутацију, те да објављују извештаје о одрживости са планом смањења потрошње енергије и емисије штетних гасова.

На основу свега наведеног, у раду је истакнута потреба и могућност да вештачка интелигенција и одрживи развој делују заједно. Ово нарочито важи за привредна друштва за чији је опстанак на тржишту једнако битна, и примена вештачке интелигенције, и спровођење одрживих пракси. У раду су анализирани и документи и прописи у овим областима. Оно што је недостатак у овој области јесте непостојање конкретних одредби о одрживости вештачке интелигенције. Ово ће свакако бити изазов за законодавца у будућности, узевши у обзир да у регулисању ових области предњачи законодавство Европске уније, а и да су на нивоу Европске уније ови прописи скорије усвојени, те за неке још увек није истекао рок за имплементацију.

Коришћена литература

- Badghish Saeed, Ali Soomro Yasir, „Artificial Intelligence Adoption by SMEs to Achieve Sustainable Business Performance: Application of Technology–Organization Environment Framework“, *Sustainability*, No. 5/2024, доступно на адреси: <https://doi.org/10.3390/su16051864>, 10. 3. 2025.
- Balcıoğlu Yavuz Selim, Çelik Ahmet Alkan, Altındar Erkut, „Artificial Intelligence Integration in Sustainable Business Practices: A Text Mining Analysis of USA Firms“, *Sustainability*, No. 16/2024, доступно на адреси: <https://doi.org/10.3390/su16156334>, 10. 4. 2025.
- Boqiang Lin, Yitong Zhu, „Does AI elevate corporate ESG performance? A supply chain perspective“, *Business Strategy and the Environment*, No. 1/2025.

- Brusseau James, „AI human impact: toward a model for ethical investing in AI-intensive companies“, *Journal of Sustainable Finance & Investment*, No. 2/2023.
- Waraich Navraj, You can't spell sustainability without AI, доступно на адреси: <https://www.jus.uio.no/english/research/areas/sustainabilitylaw/blog/2025/sustainability-without-ai.html>, 20. 3. 2025.
- Васиљевић Мирко, „Друштвена одговорност компанија (од политике, преко права, до морала)“, *Анали Правној факултету у Београду*, бр. 1/2013. (Vasiljević Mirko, „Društvena odgovornost kompanija (od politike, preko morala, do prava)“, *Anali Pravnog fakulteta u Beogradu*, br. 1/2013)
- Vinuesa Ricardo et al., „The role of artificial intelligence in achieving the Sustainable Development Goals“, *Nature Communications*, Vol. 11/2020.
- Daidai Fouad, Tamnine Larbi, Artificial Intelligence and Corporate Governance, доступно на адреси: <https://ceur-ws.org/Vol-3474/paper6.pdf>, 19. 7. 2025.
- Eroglu Muzafer, Meltem Karatepe Kaya, „Impact of Artificial Intelligence on Corporate Board Diversity Policies and Regulations“, *European Business Organization Law Review*, Vol. 23, 2022.
- Isensee Carmen, Teuteberg Frank, Griese Kai-Michael, „Digital platforms and the SDGs: A socio-eco-technical framework for SMEs based on cross-case analysis“, *Corporate Social Responsibility and Environmental Management*, No. 1/2025.
- Jevremović Petrović Tatjana, „Extraterritoriality effect of the CSDDD on non-EU companies“, *InterEULawEast: Journal for the international and european law, economics and market integrations*, No. 2/2024.
- Лепетић Јелена, „Вештачка интелигенција и управљање привредним друштвима“, *Вештачка интелигенција: изазови у пословном праву* (уредник Душан В. Поповић), Београд, 2024. (Lepetić Jelena, „Veštačka inteligencija i upravljanje privrednim društvima“, *Veštačka inteligencija: izazovi u poslovnom pravu* (urednik Dušan V. Popović), Beograd, 2024)
- Malecki Catherine, *Corporate Social Responsibility: Perspectives for Sustainable Corporate Governance*, Cheltenham, 2018.
- Malecki Catherine, Director's Fiduciary Duties and the future Corporate Sustainability Due Diligence Directive in the wake of an English case law, доступно на адреси: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=4593121, 5. 4. 2025.

- Mehmood Khalid et al., „Can Platform Leadership Drive Twin Transitions in Greening SMEs? Exploring the Nexus Between AI Infrastructure Flexibility, Information Effects, and Green Sustainable Practices“, *Business Ethics, the Environment & Responsibility*, доступно на адреси: <https://doi.org/10.1111/beer.12761>, 27. 3. 2025.
- Милосављевић Никола, „Поједини патентноправни аспекти примене вештачке интелигенције“, *Право и привреда*, бр. 2/2023. (Milosavljević Nikola, „Pojedini patentnopravni aspekti primene veštačke inteligencije“, *Pravo i privreda*, br. 2/2023)
- Милосављевић Никола, „Правно регулисање одговорности вештачке интелигенције“, *Гласник права*, бр. 2/2023. (Milosavljević Nikola, „Pravno regulisanje odgovornosti veštačke inteligencije“, *Glasnik prava*, br. 2/2023)
- Митровић Милена, „Дужности директора у одрживом корпоративном управљању“, *Право и привреда*, бр. 3/2023. (Mitrović Milena, „Dužnosti direktora u održivom korporativnom upravljanju“, *Pravo i privreda*, br. 3/2023)
- Митровић Милена, „Развој правног оквира ЕУ о нефинансијском извештавању“, *Право и привреда*, бр. 1/2020. (Mitrović Milena, „Razvoj pravnog okvira EU o nefinansijskom izveštavanju“, *Pravo i privreda*, br. 1/2020)
- Михајловић Борко, „Извештавање привредних друштава о одрживости у праву Европске уније“, *Усклађивање њравној сисџема Србије са сџангардима ЕУ* (уредник Снежана Соковић), Крагујевац, 2024. (Borko Mihajlović, „Izveštavanje privrednih društava o održivosti u pravu Evropske unije“, *Usklađivanje pravnog sistema Srbije sa standardima EU* (urednik Snežana Soković), Kragujevac, 2024)
- Михајловић Борко, „Одрживо корпоративно управљање као услов дугорочног развоја привредних друштава“, *Гласник права*, бр. 2/2020. (Mihajlović Borko, „Održivo korporativno upravljanje kao uslov dugoročnog razvoja privrednih društava“, *Glasnik prava*, br. 2/2020)
- Михајловић Борко, „Циљ пословања привредног друштва – само стицање добити или још нешто“, *Право и привреда*, бр. 4–6/2017. (Mihajlović Borko, „Cilj poslovanja privrednog društva – samo sticanje dobiti ili još nešto?“, *Pravo i privreda*, br. 4–6/2017)
- Петровић Томић Наташа, „Пословно право и право одрживог развоја – између профитабилности и етичности“, *Право и привреда*, бр. 3/2024. (Petrović Tomić Nataša, „Poslovno pravo i pravo održivog razvoja – između profitabilnosti i etičnosti“, *Pravo i privreda*, br. 3/2024)

- Радовић Вук, „Циљ привредног друштва са освртом на актуелну пандемију“, *Ревизија корпоративне школе природној праву*, бр. 2/2021. (Radović Vuk, „Cilj privrednog društva sa osvrtom na aktuelnu pandemiju“, *Revija korporativne škole prirodnog prava*, br. 2/2021)
- Секулић Александра, „Утицај вештачке интелигенције на правни положај директора друштва“, *Усклађивање правног система Србије са стандардима ЕУ* (уредник Снежана Соковић), Крагујевац, 2024. (Sekulić Aleksandra, „Uticaj veštačke inteligencije na pravni položaj direktora društva“, *Usklađivanje pravnog sistema Srbije sa standardima EU* (urednik Snežana Soković), Kragujevac, 2024)
- Серјевић Вања, „Ревизија права конкуренције у служби одрживог развоја“, *Пословно право и изазови одрживог пословања* (уредник Татјана Јевремовић Петровић), Београд, 2024. (Serjević Vanja, „Revizija prava konkurencije u službi održivog razvoja“, *Poslovno pravo i izazovi održivog poslovanja* (urednik Tatjana Jevremović Petrović, Beograd, 2024)
- Sipola Juha, Saunila Minna, Ukko Juhani, „Adopting artificial intelligence in sustainable business“, *Journal of Cleaner Production*, Vol. 426, 2023.
- Sjåfjell Beate, „Reforming EU Company Law to Secure the Future of European Business“, *European Company and Financial Law Review*, No. 2/2021.
- Sjåfjell Beate, et al, „Shareholder primacy: the main barrier to sustainable companies“, *Company Law and Sustainability: Legal Barriers and Opportunities* (editors Beate Sjåfjell, Benjamin J. Richardson) Cambridge, 2015.
- Sjåfjell Beate, Mark Taylor, „Clash of Norms: Shareholder Primacy vs. Sustainable Corporate Purpose“, *International and Comparative Law Journal*, No. 3/2019.
- Sjåfjell Beate, *Towards a Sustainable European Company Law: A Normative Analysis of the Objectives of EU Law, with the Takeover Directive as a Test Case*, Alphen aan den Rijn, 2009.
- Spitzeck Heiko, Lins Clarissa, *Talking sustainability into boardroom*, Sabon, 2019.
- Torre Fernanda, Teigland Robin, Engstam Liselotte, „AI Leadership and The Future of Corporate Governance“, *The Digital Transformation of Labour*, (editors Anthony Larsson, R. Teigland), London, 2019.
- Ur Rahman Haseeb et al., „Is it the mere female directors or their attributes that matter for the quality of corporate sustainability disclosures“, *Business Strategy and the Environment*, No. 2/2023.
- Farayola Ajoke Oluwatoyin, Abdul Adekunle Abiola, Blessing Otohan Irabor, Evelyn Chinedu Okeleke, „Innovative Business Models Driven by AI

- Technologies: A Review“, *Computer Science & IT Research Journal*, No. 4(2)/2022.
- Fröhlich Mareike, Lepetić Jelena, Jevremović Petrović Tatjana, „Gender, Business and the Law“, *Gender-Competent Legal Education* (editors Dragica Vujadinović, Mareike Fröhlich, Thomas Giegerich), Cham, 2023.
- Hacker Philip, Sustainable AI Regulation, доступно на адреси: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=4467684, 14. 4. 2025.
- Hlatshwayo Mthokozisi, The Integration of Artificial Intelligence (AI) Into Business Process, доступно на адреси: <https://www.researchgate.net/publication/375489528>, 19. 7. 2025.
- Culinovic-Herc Edita, Navigating the Corporate Sustainability Challenge – Proposal for a Directive on Corporate Sustainability Due Diligence in the EU Regulatory Arena, доступно на адреси: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=4421152, 5. 4. 2025.

Aleksandra SEKULIĆ, L.L.M.

Teaching Assistant at the University of Kragujevac Faculty of Law, Serbia

ARTIFICIAL INTELLIGENCE IN THE FUNCTION OF SUSTAINABLE BUSINESS

Summary

The growth of artificial intelligence (AI) is now a key component of business operations and production processes within companies. Additionally, sustainable practices have also become integral to the strategic orientations of organizations. It may seem that the implementation of AI contradicts sustainable practices. However, recent research has shown that AI and sustainability can work together. There is a growing belief that AI can be aligned with sustainable objectives and contribute to achieving the Sustainable Development Goals (SDGs). In this paper, we will analyze the impact of implementing AI on company sustainability. The analysis will focus on both sustainable and unsustainable aspects of artificial intelligence. Our focus will be on examining the practices of IT companies. Finally, we will evaluate the regulatory framework surrounding the sustainability of artificial intelligence.

Key words: *Artificial intelligence. – Digitalization. – Sustainable business. – Sustainable development goals.*

Датум пријема рада: 20. 4. 2025.

Датум исправке рада: 22. 7. 2025.

Датум прихватања рада: 18. 8. 2025.